

Μαθαίνουμε να Ζούμε με τους Σεισμούς: Μια Διδακτική Πρόταση

Κ. Αραμπατζή – Μ. Νέζη

Σύμβουλοι Εκπαίδευσης ΠΕ02

Θέμα: η ενδυνάμωση των μαθητών/τριών στη διαχείριση του φόβου και της ανασφάλειας που τους προκαλεί το φυσικό φαινόμενο των σεισμών.

Μια διδακτική πρόταση, η οποία εστιάζει στην κριτική ανάγνωση του τρόπου που αναπαραστάθηκε το φυσικό φαινόμενο του σεισμού του 1981 στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο.

Πρόκειται για διδακτικό σενάριο που μπορεί να εφαρμοστεί στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με τις κατάλληλες προσαρμογές ανάλογα με την ηλικία, την τάξη και τον τύπο σχολείου.

Μπορεί να αξιοποιηθεί και σε δράσεις μη τυπικού γραμματισμού, όπως για παράδειγμα προγράμματα περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων, ομίλους κ.ά.

Διδακτικό πρόβλημα

- Στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο η δημοσιογραφική παρουσίαση του θέματος “σεισμοί” δραματοποιείται με τέτοιον τρόπο, έτσι ώστε να προκαλείται φόβος και δέος στους/στις αναγνώστες/τριες.
- Οι καταστροφές που προκύπτουν από τη σεισμική δραστηριότητα προβάλλονται ως φυσική συνέπεια του φαινομένου, υποβαθμίζοντας τον ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα στην πρόληψη ή τον περιορισμό των καταστροφών αυτών.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες εκτίθενται σε μηνύματα που “φυσικοποιούν” τα προβλήματα που προκύπτουν στο δομημένο ανθρώπινο περιβάλλον μετά από ένα σεισμό.
- Έτσι, δεν αντιλαμβάνονται την ανθρώπινη ευθύνη (πολιτική, κοινωνική, προσωπική) σε θέματα σχεδιασμού και πρόληψης ούτε διεκδικούν την αλλαγή σε επίπεδο στάσεων, κοινωνικών και πολιτικών επιλογών.

Παιδαγωγικό πλαίσιο

1.

Προφορική
Ιστορία

3.

Παιδαγωγική των
πολυγραμματισμών

2.

Θέατρο
Ντοκουμέντο

Προφορική Ιστορία

- Η Προφορική Ιστορία καθώς μάς επιτρέπει να συμπληρώνουμε σημεία του παρελθόντος εμπλουτίζοντας τα δεδομένα που αντλούμε από άλλες πηγές, όπως αρχεία, φωτογραφίες, βίντεο, εφημερίδες κ.ά.
- Οι μαρτυρίες των ανθρώπων που βίωσαν τα γεγονότα επιτρέπουν τον διάλογο με την καταγεγραμμένη ιστορία.
- Η Προφορική Ιστορία μάς βοηθά να κατανοήσουμε πώς τα άτομα και οι κοινότητες βίωσαν το παρελθόν, μάς επιτρέπει να διαπιστώσουμε τι έχει αλλάξει και τι έχει μείνει ίδιο στο πέρασμα του χρόνου και ποιες συνέπειες είχαν οι αλλαγές σε κάθε πλευρά της ζωής των ανθρώπων.

Θέατρο Ντοκουμέντο

- Πρόκειται για μια μορφή θεάτρου που χρησιμοποιεί πραγματικές ιστορίες, συνεντεύξεις και άλλες πηγές ως βάση για τη δημιουργία ενός έργου/παράστασης.
- Μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την εκπαίδευση, επειδή επιτρέπει στους/στις μαθητές/τριες να ασχοληθούν με σημαντικά κοινωνικά και ιστορικά ζητήματα με έναν μοναδικό τρόπο.
- Συχνά αφηγείται ιστορίες που δεν είναι ευρέως γνωστές, και αν οι μαθητές/τριες ασχοληθούν ενεργά με τις ιστορίες αυτές θα κατανοήσουν πληρέστερα τα θέματα που θα πραγματευτούν.
- Προάγει την κριτική σκέψη ενθαρρύνοντας τους/τις μαθητές/τριες να σκέφτονται κριτικά για τις πηγές και τις προοπτικές που παρουσιάζονται στο έργο.
- Καλλιεργείται η ενσυναίσθηση, η κατανόηση της διαφορετικότητας και η ευαισθητοποίηση της μαθητικής κοινότητας, που ενδέχεται να οδηγήσει σε κοινωνική δράση.

Παιδαγωγική των Πολυγραμματισμών

- Η γλώσσα εκλαμβάνεται ως μια κοινωνική διαδικασία.
- Η γλωσσική διδασκαλία εστιάζει στις πολυτροπικές διαδικασίες παραγωγής νοήματος.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται σε επαφή με καθημερινές πρακτικές κατασκευής νοήματος μέσα από μια ποικιλία μέσων και σημειωτικών τρόπων (π.χ. συνέντευξη, τίτλοι ειδήσεων, ρεπορτάζ, φωτογραφικό υλικό).
- Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη διαδικασία του σχεδιασμού νοήματος από τους μαθητές και τις μαθήτριες τόσο κατά την ανάγνωση-πρόσληψη όσο και κατά την παραγωγή λόγου (προφορικού, γραπτού, πολυτροπικού).

The background features a vertical gradient from light blue at the top to light orange at the bottom. Three stylized, rounded clouds are scattered across the sky: one in the top left, one in the top center, and one in the middle right. At the bottom, a dark brown road with a white dashed center line is shown, with dark purple, jagged shapes representing shadows or puddles on either side.

Διδακτική πρόταση

Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την εφαρμογή της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης αναμένουμε οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση:

- Να διαβάζουν κριτικά έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο αποδομώντας τις αναπαραστάσεις του σεισμού σε πρωτοσέλιδα εφημερίδων, φωτογραφίες, ρεπορτάζ σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές.
- Να κατονομάζουν, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν τα συναισθήματα που προκαλεί η ανάγνωση του συγκεκριμένου υλικού.
- Να αναγνωρίζουν στοιχεία του ιστορικού συγκείμενου στις πηγές που μελετούν για το υπό εξέταση ζήτημα και να συγκρίνουν με τη δική τους εμπειρία στον χώρο των Μέσων.
- Να εφαρμόζουν το πρωτόκολλο της συνέντευξης στο πλαίσιο της Προφορικής Ιστορίας.
- Να κατασκευάζουν συνεργατικά αφηγηματικά κείμενα αντλώντας από ποικιλία πηγών.
- Να αφηγούνται εμπειρίες άλλων, αξιοποιώντας τις τεχνικές του Θεάτρου Ντοκουμέντο, αποκτώντας επίγνωση των συνθηκών που τις διαμόρφωσαν, με στόχο την αλλαγή στον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τους σεισμούς ως κοινότητα στη χώρα μας αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες δράσεις.

Νέος σεισμός 6,3 Ρίχτερ το πρωί

Παρέλυσε η ζωή στην Αθήνα

**21 ΝΕΚΡΟΙ
300 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ**

Χτυπήθηκαν: Κόρινθος, Μέγαρο, Θήβα, Άμφισσα

Έπεσαν 200 σπίτια Τέσσερα στον Πειραιά

Νύχτα τρόμου στην πρωτεύουσα

Οδηγίες ειδικού για ένα νέο ίσως σεισμό

ΓΡΑΦΕΙΑ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΣΙΣΚΕΡΑ,
 ΠΥΛΟΣ 20 (Τ. Τ. 101), ΤΗΛ: ΚΣΣ-
 ΤΥΠ: 5246.511, 5239.315, ΤΕΛΕΣ:
 51-4877, ΤΙΜΗ ΦΥΛΑΟΣ ΔΡΑΧ. 15

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τραυματίες και ζημιές στην Κόρινθο, Χαλκίδα, Θήβα, Ναύπλιο, Άργος

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΡΙΘ. 18673 ΑΘΗΝΑ ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1981

Την 10.54 μ.μ. χθες, ισχύος 6,6^ο με επίκεντρο 70 χλμ. δυτικά της πρωτεύουσας: τις Αλκυονίδες νήσους στον Κορινθιακό

**ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΘΗΚΕ Η ΑΘΗΝΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΙΟ ΙΣΧΥΡΟ ΣΕΙΣΜΟ**

Σκηνές πανικού στους κεντρικούς δρόμους - τραυματίες και ρωγμές σε πολλά σπίτια

Κινητάτος σεισμός μεγέθους 6,6 της κλίμακας Ρίχτερ συγκλόνισε χθες πρωί από τις 11 π.μ. νότια της Αθηνών, προκαλώντας πρόσφυση πανικού στα κατοικημένα των κολωνιών της πρωτεύουσας. Το επίκεντρο του σεισμού ήταν 70 χιλιόμετρα δυτικά των Αθηνών, στην περιοχή Αλκυονίδων νήσων του Κορινθιακού, λίγα χιλιόμετρα νοτιοανατολικά των κολωνιών Αμφισσών. Δεν έγινε αναφερθεί νεκροί ή καταρρεύσεις κτιρίων. Διάφορες τραυματίες υπήρξαν στην Κόρινθο ενώ η επικοινωνία με τα χωριά της περιοχής ήταν αβυσσική μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Λίγα λεπτά μετά τη θύση, που σημειώθηκε στις 22.54 και η διάρκεια της ήταν 4,2 δευτερόλεπτα, γλιτώσε κάποιος του Αι-

κονομικού εγκαταλείπον τα σπίτια τους και βγήκαν στους δρόμους, όπου επικράτησε πρωινή πανικός. Κάποιες οι βλάβες δεν είχαν επανορθωθεί μέχρι την 1η π.μ., πολλές γλιτώσε διασωστικούς από ύψηλο.

γι'αυτόν που σκέφτεται ελεύθερα

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1981
 ΑΡΙΘΜΟΣ 414
 ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΡΙΘ. 18673

Επίκεντρο οι Αλκυονίδες νήσοι στον Κορινθιακό κόλπο

ΦΟΒΕΡΟ ΠΑΝΙΚΟ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕ Ο ΙΣΧΥΡΟΤΑΤΟΣ - 6,6 Ρ - ΣΕΙΣΜΟΣ

Εξι νεκροί, δεκάδες τραυματίες, καταρρεύσεις και ρωγμές Χιλιάδες Αθηναίοι διανυκτέρευσαν σε πλατείες και άλση

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1981

ΤΑ ΝΕΑ

Ανακοπήσεις οδλ. 2η-3η **ΣΕΙΣΜΟΣ ΟΛΗ Η ΧΩΡΑ**

Τρομακτικός ο πανικός

Η φυγή των Αθηναίων συνεχίσθηκε μέχρι το πρωί

10 ΝΕΚΡΟΙ, 200 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ

ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΑΝ 250 ΣΠΙΤΙΑ

2 νεκροί από συγκοπή και 2 βκοτώθηκαν φεύγοντας

Η ΕΡΤ μετέδιδε εκείνο το βράδυ το 12ο από τα 20 επεισόδια από το «**Φως του Αυγερινού**», μια νουβέλα του **Αλέξη Πάρνη** που είχε διασκευάσει για την τηλεόραση και είχε σκαρφαλώσει στις πρώτες θέσεις της **θεαματικότητας**. Ήταν από τα πρώτα σήριαλ με χρώμα στην ελληνική τηλεόραση και οι έγχρωμοι δέκτες ήταν ακόμα πανάκριβοι κι ελάχιστοι στα σπίτια. Πολλοί κάτοικοι είχαν συγκεντρωθεί στο καφενείο που χωριού που διέθετε έγχρωμο δέκτη.

«Αυτό μας έσωσε. Το καφενείο άντεξε. Αν είχαμε πάει στα σπίτια μας κοιμηθούμε θα είχαμε εκατόμβη νεκρών» έλεγαν οι κάτοικοι που είδαν τις επόμενες μέρες να μπαίνει **κόκκινη ένδειξη** (ακατάλληλο) σε 206 σπίτια, πολλά από τα οποία είχαν καταρρεύσει.

Αφού διαβάσετε προσεκτικά τους τίτλους και το περιεχόμενο των άρθρων, να καταγράψετε εκείνα τα σημεία στα οποία εστιάζουν οι συντάκτες κάθε εφημερίδας.

- Προσέξτε την επιλογή λέξεων και σχημάτων λόγου, τη γραμματοσειρά, τις εικόνες. Τι παρατηρείτε;
- Ποια συναισθήματα νομίζετε ότι προκάλεσαν στους αναγνώστες της εποχής; Ποια συναισθήματα προκαλούν σε εσάς τώρα;
- Ποια διάσταση της ειδησεογραφίας θεωρείτε ότι απουσιάζει;
- Τι θα θέλατε να μάθετε περισσότερο για εκείνη την ημέρα;
- Ποιες ενδείξεις αποκαλύπτουν την “ηλικία” των πρωτοσέλιδων; Θα μπορούσαν να είναι σημερινά πρωτοσέλιδα;
- Σε τι διαφέρει η ηλεκτρονική πηγή που διαβάσατε συγκρινόμενη με τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων;

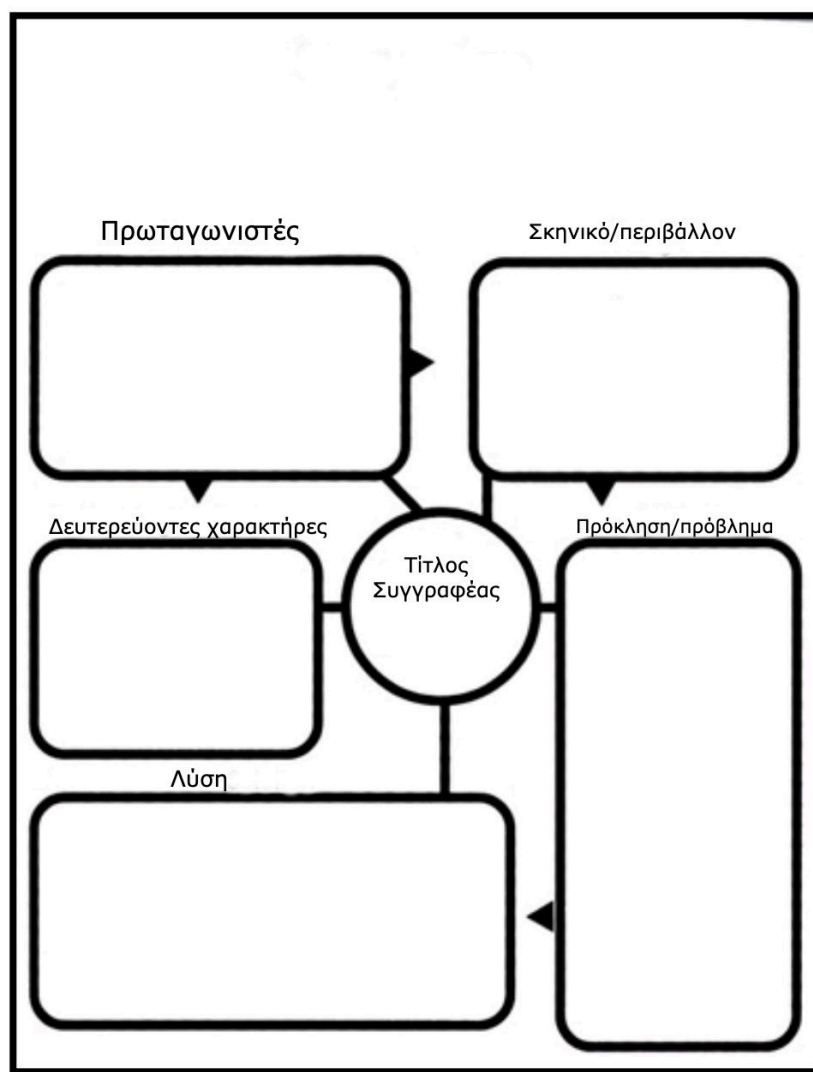
Δραστηριότητα Προφορικής Ιστορίας

Αναζητήστε κάποιον/α συγγενή ή κάποιο φιλικό πρόσωπο που έζησε τον μεγάλο σεισμό του 1981 και καταγράψτε τις απαντήσεις του/της στις παρακάτω ερωτήσεις:

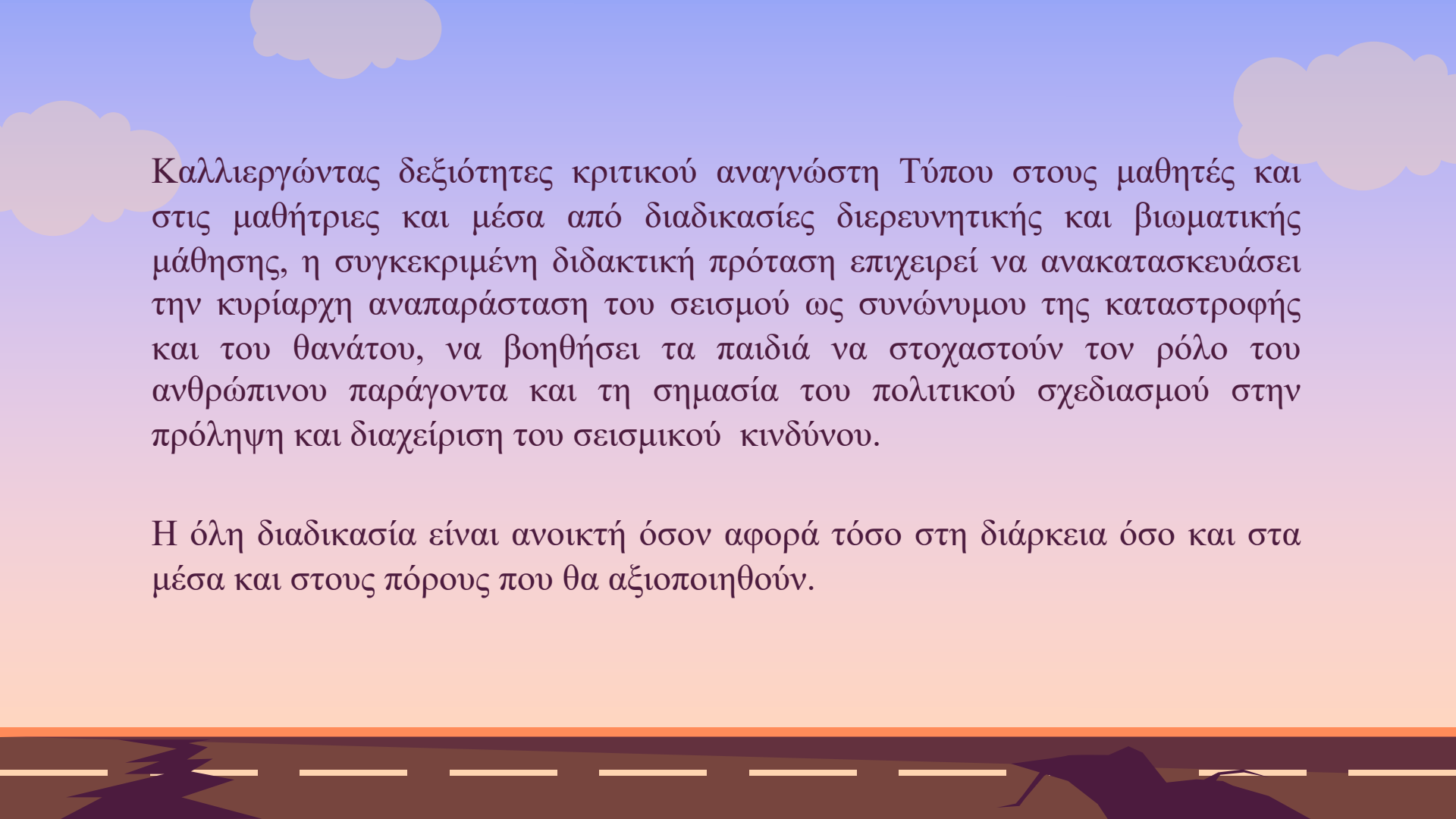
- Μπορείτε να περιγράψετε πού ήσασταν και τι κάνατε όταν ξεκίνησε ο σεισμός;
- Ποιο ήταν το πρώτο πράγμα που παρατηρήσατε όταν άρχισε ο σεισμός;
- Ποιο ήταν το πρώτο πράγμα που σκεφτήκαμε όταν άρχισε ο σεισμός;
- Τι κάνατε αμέσως μετά τον σεισμό;
- Πώς επηρέασε ο σεισμός την οικογένεια ή τη γειτονιά σας;
- Ποιες ήταν μερικές από τις σημαντικότερες ζημιές ή απώλειες που προκλήθηκαν από τον σεισμό από όσο θυμάστε;
- Ποια ήταν η γενική αντίδραση της κοινότητας στον σεισμό;
- Πώς αντέδρασε η κυβέρνηση ή οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης στον σεισμό;
- Υπήρχαν ιδιαίτερες στιγμές ή εμπειρίες κατά τη διάρκεια του σεισμού που σας έκαναν εντύπωση;
- Πώς σας επηρέασε προσωπικά ο σεισμός, είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα;
- Αν αναλογιστείτε αυτό το περιστατικό που βιώσατε, ποια διδάγματα νομίζετε ότι αντλήσατε από τον σεισμό και πώς προετοιμάστηκε η κοινότητά σας για μελλοντικούς σεισμούς;

Θέατρο Ντοκουμέντο

- Κάθε μαθητής/τρια θα καταγράψει την ιστορία του προσώπου από το οποίο πήρε συνέντευξη ακολουθώντας συγκεκριμένο αφηγηματικό πρότυπο.
- Στη συνέχεια σε ομάδες, με βάση τις πραγματικές ιστορίες που κατέγραψαν, θα γράψουν συνεργατικά μία ιστορία, επιλέγοντας τα στοιχεία που κατά τη γνώμη τους είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.
- *Αυτές οι ιστορίες θα είναι η βάση της θεατρικής μας παράστασης, οι ιστορίες που θα αφηγηθείτε στο κοινό σας.*
- *Μπορείτε λοιπόν να χρησιμοποιήσετε φωτογραφίες και βίντεο της εποχής, να αυτοσχεδιάσετε σκηνές, να θέσετε ερωτήματα στο κοινό ώστε να προκαλέσετε συζήτηση*

Καλλιεργώντας δεξιότητες κριτικού αναγνώστη Τύπου στους μαθητές και στις μαθήτριες και μέσα από διαδικασίες διερευνητικής και βιωματικής μάθησης, η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση επιχειρεί να ανακατασκευάσει την κυρίαρχη αναπαράσταση του σεισμού ως συνώνυμου της καταστροφής και του θανάτου, να βοηθήσει τα παιδιά να στοχαστούν τον ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα και τη σημασία του πολιτικού σχεδιασμού στην πρόληψη και διαχείριση του σεισμικού κινδύνου.

Η όλη διαδικασία είναι ανοικτή όσον αφορά τόσο στη διάρκεια όσο και στα μέσα και στους πόρους που θα αξιοποιηθούν.

Σας ευχαριστούμε

Κατερίνα Αραμπατζή- Μαρία Νέζη
Σύμβουλοι Εκπαίδευσης ΠΕ02

Αναφορές

24 Φεβρουαρίου 1981 – Το σήριαλ που... έσωσε ζωές και τα άγνωστα βίντεο από το σεισμό στις Αλκυονίδες (2023, Απρίλιος 20). Ανακτήθηκε από: <https://www.newsbreak.gr/stories/301609/24-fevroyariou-1981-to-sirial-pou-esose-zoes-kai-ta-agnosta-vinteo-apo-to-seismo-stis-alkyonides/>

- Μπουτζουβή, Α., Θανοπούλου, Μ. (2002). Η Προφορική Ιστορία στην Ελλάδα. Οι Εμπειρίες μιας Δύσκολης Πορείας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* (107), 3-21.
- Σταμάτη, Ε. (2019). *Το Θέατρο Ντοκουμέντο ως θεατρικό είδος. Το θέατρο Ντοκουμέντο ως εκπαιδευτικό εργαλείο*. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/306500/files/GRI-2019-25237.pdf>
- Bell, R.E., 2008. Tectonic Evolution of the Corinth Rift, Faculty of Engineering, Science and Mathematics. Ph.D. Thesis, University of Southampton, Southampton, 227 p.
- Collier, R.E.L., Jones, G., 2003. Rift Sequences of the Southern Margin of the Gulf of Corinth (Greece) as Exploration / Production Analogues. AAPG International Conference, Barcelona, Spain, p. 33.
- Cope, B & Kalantzis, M. 2009. Multiliteracies. *New Literacies, New Learning. Pedagogies*. 4. 164-195. 10.1080/15544800903076044.
- Davis, G.H., Reynolds, S.J., Kluth, C.F., 2011. Structural geology of rocks and regions, 3rd ed. John Wiley and Sons Inc.
- Manda, A.K., Horsman, E., 2015. Fracturesis Jointitis: Causes, Symptoms, and Treatment in Groundwater Communities. *Groundwater* 53, 836-840.
- Moguilevskaia, T. (2011). Les variables idéologiques du théâtre documentaire. *Études théâtrales* (50), 36-41
- Mohadjer, S & Adam, Z. (Επιμ.). (χ.χ.). Earthquake Education Curriculum. A Teacher's Guide to Earthquake Science, Hazards and Mitigation Strategies. Ανακτήθηκε από: <https://blossoms.mit.edu/sites/default/files/video/guide/Teachers-Guide-Earthquake-Education.pdf>
- Schellart, W.P., Lister, G.S., 2004. Tectonic models for the formation of arc-shaped convergent zones and backarc basins, in: Sussman, A.J., Weil, A.B. (Eds.), *Orogenic curvature: Integrating paleomagnetic and structural analyses*, 237-258.
- Thompson, P. (2017). *The Voice of the Past*. Oxford University Press.